



VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
Meddelad i Vänersborg
2026-09-23

Målnummer
M 110-26

PARTER

Klagande

1. Naturskyddsföreningen i Härryda
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke

2. Skydda Skogen
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke

Motparter

1. Link40 Fastighets AB, 559178–7063
Box 53121
400 15 Göteborg

Ombud: advokaten Anders Wennergren
Norma Advokater KB
Box 2259
403 14 Göteborg

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 17 december 2025 i ärende
40980–2025, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken gällande anpassningar och
skyddsåtgärder i samband med genomförande av detaljplan inom fastigheten
Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår Naturskyddsföreningen i Härrydas och Skydda Skogens yrkanden om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen.
 2. Mark- och miljödomstolen avvisar Naturskyddsföreningen i Härrydas och Skydda Skogens begäran om syn.
 3. Mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut.
-

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västra Götalands län beslutade den 15 december 2025 att förelägga Link40 Fastighets AB att genomföra ett antal anpassningar och skyddsåtgärder för tjäder och talltita i samband med genomförandet av Detaljplan för utveckling av logistik och bostäder inom fastigheten Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun. Enligt beslutet ska anpassningarna och skyddsåtgärderna medföra att en exploatering av berört skogsområde kan genomföras utan hinder av förbuden i 4 § artskyddsförordningen.

Naturskyddsföreningen i Härryda och föreningen Skydda skogen har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Naturskyddsföreningen i Härryda och Skydda skogen har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut. Föreningarna har också begärt att domstolen ska inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen om hur unionsrätten ska tolkas i detta fall samt hålla syn.

Föreningarna har anfört i huvudsak följande som grund för talan.

Den gröna länken förlorar sin ekologiska funktion

Exploateringen skulle medföra en kraftig försämring av en regionalt viktig grön korridor mellan Bråtaskogen och Maderna/Högaråsmossen. Korridoren är idag cirka 700–800 m bred, men blir efter exploateringen som smalast omkring 100 m. Detta riskerar att bryta spridningsvägar för flera arter, särskilt tjäder.

Tjäderns spridningsmöjligheter skadas

Enligt rättspraxis från Mark- och miljööverdomstolen kan även försämrade spridningsmöjligheter utgöra en förbjuden störning av tjäder. Den kvarvarande

korridoren är för smal, störningsutsatt och ligger nära bebyggelse och kraftledningar. Länsstyrelsen saknar tillräckligt stöd för bedömningen att korridoren fortsatt kommer fungera för tjäder. Även projektets egen artskyddsutredning anger att det är osäkert om den kontinuerliga ekologiska funktionen för tjäder kan upprätthållas.

Talltitans livsmiljö förstörs

Vid en exploatering skulle 1–2 revir av talltita försvinna. De kompensationsåtgärder som föreslås ersätter inte förlorade livsmiljöer, eftersom de främst består av framtida skogsutveckling som kan ta flera decennier innan den uppnår lämplig kvalitet. Därför krävs artskyddsdispens. Länsstyrelsens beslut strider vidare mot tidigare domstolsavgöranden i samma område.

Påverkan på västlig taiga

Bråtaskogen innehåller naturtypen västlig taiga (9010), som skyddas av EU:s art- och habitatdirektiv. Länsstyrelsen har inte beaktat att försvagade spridningsmöjligheter för tjäder och andra arter också kan försämra naturtypens bevarandestatus.

Andra skyddade arter har inte bedömts tillräckligt

Länsstyrelsen har inte tillräckligt beaktat flera andra skyddade arter som berörs av projektet, bland annat nattskärra, spillkråka, törnskata, större och mindre vattensalamander, åkergroda, vanlig groda, padda, klockgentiana och alkonblåvinge.

Exploateringen riskerar att skada livsmiljöer, fortplantningsområden och spridningsvägar för dessa arter, vilket kan kräva artskyddsdispens.

Kumulativa effekter och försiktighetsprincipen

Länsstyrelsen har inte i tillräcklig grad beaktat de samlade effekterna av exploatering och skogsbruk i regionen. Försiktighetsprincipen har inte tillämpats korrekt, eftersom länsstyrelsens bedömningar bygger på osäkerheter snarare än säkerställd kunskap.

Link40 Fastighets AB har motsatt sig ändring av länsstyrelsens beslut och därvid anfört i huvudsak följande.

I den tidigare domen (M 1505-25) upphävde mark- och miljödomstolen länsstyrelsens första beslut, eftersom domstolen ansåg att det inte var visat att talltitans kontinuerliga ekologiska funktion kunde upprätthållas. Domstolen delade däremot i huvudsak bedömningen beträffande tjäder. För att åtgärda domstolens invändningar genomförde Link40 ett nytt samråd och tog fram ytterligare utredningar och skyddsåtgärder, framför allt för talltita. De kompletterande skyddsåtgärder som tagits fram säkerställer nu att detaljplanen kan genomföras utan att bryta mot artskyddsförordningen.

Tjäder

Planområdet är inte någon känd livsmiljö för tjäder och saknar spelplatser eller dokumenterade förekomster. Områdets betydelse handlar främst om att fungera som spridningskorridor mellan större skogsområden. Den planerade norra gröna korridoren (175–250 m bred) är bredare än vad som normalt rekommenderas för tjäder och kompletteras med skötselåtgärder för att stärka dess funktion.

Länsstyrelsen och den tidigare domen har redan bedömt att skyddsåtgärderna för tjäder är tillräckliga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion.

Talltita

Huvudfrågan i målet gäller talltita. En ny södra spridningskorridor har skapats som omfattar ca 19 hektar skogsmark, varav ca 8,5 hektar bedöms vara lämplig häckningsmiljö för talltita. Området säkras genom planbestämmelser och ett 30-årigt servitut. Syftet är att fungera som en "tidsmässig refug" tills habitatförbättringarna inom planområdet fått full effekt.

Det finns redan idag goda livsmiljöer för talltita både väster och öster om planområdet, vilket möjliggör fortsatt genetiskt utbyte och långsiktig överlevnad.

Kumulativa effekter och försiktighetsprincipen

Miljökonsekvensbeskrivningen har redan bedömt de samlade effekterna tillsammans med andra projekt i området, bland annat Renovas verksamhet. Utredningarna visar att de kumulativa effekterna inte leder till att artskyddsförordningens förbud utlöses.

Försiktighetsprincipen har tillämpats genom omfattande anpassningar av detaljplanen och flera skydds- och skötselåtgärder.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av det överklagade beslutet och har därvid anfört i huvudsak följande.

De skydds- och kompensationsåtgärder som föreskrivits är tillräckliga för både tjäder och talltita varför projektet inte utlöser förbud enligt artskyddsreglerna.

Tjäder

Mark- och miljödomstolen delade tidigare i huvudsak länsstyrelsens bedömning att de beslutade skyddsåtgärderna är tillräckliga för att säkerställa

tjädernas kontinuerliga ekologiska funktion. Dessa skyddsåtgärder har inte ändrats.

Det finns fler spridningsvägar mellan områdena än den som passerar vid Lilla Hålsjön. Det låga antalet observationer av tjäder kan bero på att populationen i området redan är mycket liten, inte att spridningsvägarna saknar funktion. Det är vidare osäkert i vilken utsträckning en kraftledningsgata fungerar som barriär för tjäder enligt aktuell kunskap från Naturvårdsverket.

Talltita

Det finns redan goda ekologiska förutsättningar för talltitan i närområdet. De planerade spridningskorridorerna och spridningsvägarna säkerställer genetiskt utbyte mellan populationerna på ömse sidor om planområdet. De avtalssäkrade habitatförbättringarna och spridningsmöjligheterna medför därför att kontinuerlig ekologisk funktion för talltitan kan upprätthållas.

Naturskyddsföreningen i Härryda och föreningen **Skydda skogen** har i genmäle anfört bland annat följande.

Både länsstyrelsen och Link40 har gjort en alltför snäv provning genom att nästan enbart fokusera på tjäder och talltita. Det skydd för enskilda individer, bon och ägg som finns enligt EU-rätten har inte beaktats tillräckligt och inventeringar av fågelbon saknas.

Tjäder

Länsstyrelsens syn på spridningskorridorerna för tjäder måste ifrågasättas. Bråtalänken är idag ca 800 m bred men skulle efter exploatering reduceras till betydligt smalare passager. De alternativa korridorer som länsstyrelsen hänvisar till (Golfbanelänken och Företagsparkslänken) är redan kraftigt påverkade av bebyggelse och annan markanvändning. Golfbanelänken är i

praktiken endast ca 71 m bred på sitt smalaste ställe och understiger därmed den bredd som länsstyrelsen själv ansett lämplig. Företagsparkslänken minskar ytterligare genom ny industriebesbyggelse och kan bli ca 74 m bred.

Landskapet fragmenteras således successivt och de återstående spridningsvägarna riskerar att bli otillräckliga för tjäderpopulationens långsiktiga överlevnad.

Talltita

Den nya södra spridningskorridoren som Link40 har föreslagit löser inte problemet. Den är liten, långsmal och mer lik en skyddszon mellan exploateringen och avfallsanläggningen än en funktionell ekologisk korridor. Exploateringen innebär fortfarande att befintliga revir för talltita försvinner och att artskyddsförordningens krav därför inte är uppfyllda.

Link40 Fastighets AB har i genmäle anfört bland annat följande.

Mark- och miljödomstolen ska utgå från den begränsade prövningsramen, dvs. om de föreslagna skydds- och anpassningsåtgärderna är tillräckliga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion för tjäder och talltita enligt artskyddsförordningen. Även frågan om naturtypen västlig taiga, som i sig inte har något självständigt juridiskt skydd utanför Natura 2000-områden, ligger utanför målets prövningsram.

Påverkan på Bråtaskogen har redan utretts i planprocessen och MKB:n, där slutsatsen varit att områdets värdekärnor och ekologiska samband kan bevaras. Planområdet har inventerats genom ett stort antal natur- och artutredningar, MKB, fågelinventeringar och särskilda artskyddsutredningar. Utredningarna visar att endast tjäder och talltita är arter som kan påverkas i sådan omfattning att särskilda skyddsåtgärder behövs. Länsstyrelsen har också bedömt att detaljplanen inte innebär otillåten påverkan på andra skyddade arter.

Artskyddet för fåglar syftar till att säkerställa livskraftiga populationer och inte att skydda varje enskild fågel. Frågan är om projektet riskerar att försämra arternas bevarandestatus eller kontinuerliga ekologiska funktion, inte om någon lokal störning uppstår.

Länsstyrelsen har i genmäle anfört bland annat följande.

Individskydd enligt artskyddsförordningen

Föreningarna hävdar att länsstyrelsens beslut inte tar tillräcklig hänsyn till skyddet av enskilda individer av skyddade arter. Detta har dock redan hanterats genom villkoret att avverkning endast får ske under vissa tider på året, vilket skyddar fåglar samt deras ägg och ungar. När det gäller återanvändbara bon och bohål finns enligt naturvärdesinventeringen inga tecken på att sådana förekommer i någon större omfattning inom den mark som ska exploateras. De områden där högstubbar och död ved finns ligger huvudsakligen utanför exploateringsområdet eller inom områden avsatta som naturmark.

Spridningskorridor för tjäder

Föreningarna menar att en spridningskorridor endast blir 74 m bred på grund av ett nytt industriområde, vilket inte stämmer.

Det saknas kännedom om någon detaljplan eller pågående planläggning för det område som föreningarna markerat. Det bygglov som föreningarna hänvisar till omfattar endast den västra delen av området. Enligt länsstyrelsens bedömning, baserad på bygglovets nybyggnadskarta, är avståndet mellan den planerade verksamheten och den befintliga bebyggelsen ca 150 m, inte 74 m som föreningarna hävdar. Även om korridoren minskar till följd av ett beviljat bygglov, bedömer länsstyrelsen således att den fortfarande är bredare än de 100 m som krävs enligt det överklagade beslutet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen noterar inledningsvis att domstolen den 22 juni 2026 i mål P 1798-25 upphävt detaljplanen för utveckling av logistik och bostäder inom fastigheten Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun. Frågan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken utgör dock en självständig prövning, där mark- och miljödomstolen gör följande bedömningar.

Frågan om inhämtande av förhandsavgörande och syn

Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte finns någon sådan tolkningsfråga i målet som är avgörande för att kunna ta ställning till om åtgärden kan genomföras utan att komma i konflikt med artskyddsreglerna. Föreningarnas yrkande om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen ska därför avslås.

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolen ska mark- och miljödomstolen hålla syn om det behövs. Det behövs inte syn för att ta ställning till de frågor som är av betydelse för utgången i målet. Föreningarnas yrkande om syn ska därför avvisas.

Rättsliga utgångspunkter

Av 12 kap. 6 § miljöbalken framgår att för en verksamhet eller en åtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska en anmälan för samråd göras. En förutsättning för att paragrafen ska vara tillämplig är att verksamheten eller åtgärden inte är anmälnings- eller tillståndspliktig enligt andra bestämmelser i balken.

Den myndighet som handlägger en anmälan om samråd enligt nämnda paragraf får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är

tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten.

Av anmälan framgår att den görs mot bakgrund av tidigare samråd enligt 12 kap. 6 § vars syfte var att verifiera att vissa föreslagna anpassningar och skyddsåtgärder som avsågs vidtas är tillräckliga för att säkerställa ekologisk kontinuerlig funktion i landskapet för tjäder och talltita så att det inte utlöser förbud enligt artskyddsförordningen (2007:845). För andra arter bedömdes det inte finnas någon risk för otillåtna störningar. I den nya anmälan har kompletteringar skett av utredningen och förslagen till anpassning och skyddsåtgärder såvitt avser arten talltita.

Vid prövning av en anmälan enligt 12 kap. 6 § är det den anmälda åtgärden, i detta fall genomförande av detaljplan för logistikcentrum och bostäder m.m. jämte föreslagna anpassningar och åtgärder, som är central för prövningen och ska bedömas i förhållande till reglerna i miljöbalken. Vid bedömningen av behovet av försiktighetsmått och begränsningar ska de allmänna hänsynsreglerna tillämpas, där reglerna i artskyddsförordningen är att betrakta som en precisering av dessa. Även med beaktande av det angivna syftet med anmälan är prövningen således inte begränsad till frågan om förbuden i artskyddslagstiftningen utlöses eller inte såvitt gäller vissa skyddade arter, låt vara att dessa frågor i detta fall är av avgörande betydelse för bedömningen av genomförandet av detaljplanen.

Särskilt om förbuden i artskyddsförordningen

Av 4 § första stycket artskyddsförordningen framgår att det är förbjudet att,

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och

uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att

- a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
- b) återupprätta populationen till den nivån.

Enligt 4 a § är det förbjudet att i fråga om en sådan vilt levande djurart,

- 1. avsiktligt fånga eller döda djur,
- 2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder,
- 3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
- 4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Enligt paragrafens andra stycke gäller förbuden alla levnadsstadier hos djuren.

Uttrycket avsiktligt i ovan nämnda bestämmelser kan även innefatta verksamheter vars syfte inte är att direkt skada skyddade arter men där detta utgör en indirekt följd av verksamheten (se bl.a. EU-domstolens dom den 1 augusti 2025 i mål C-784/23, OÜ Voore Mets och AS Lemeks Pölva mot Keskokonnaamet, ECLI:EU:C:2025:609). Av nämnda dom framgår vidare att förbuden i artskyddsförordningen kan aktualiseras oberoende av det antal exemplar av arten som förekommer i det berörda området. Även att störa eller skada enskilda exemplar av djur kan således vara förbjuden.

Påverkan på tjäder

Genomförandet av detaljplanen innebär etablering av ett större logistikcentrum söder om Öjersjö samhälle. I den östra delen av planområdet planeras lokaler för centrum- och serviceändamål samt utveckling av bostäder intill ett befintligt bostadsområde. Området består idag i huvudsak av skogsmark där aktivt skogsbruk bedrivs.

Vad gäller påverkan på tjäder är det områdets förutsättningar att fortsatt kunna fylla funktion av spridningskorridor mellan Knipeflågsbergen och Bråtaskogen väster om planområdet och naturområden österut, såsom Maderna-Haketjärn och Härskogen som är avgörande för bedömningen. Bråtaskogen angränsar direkt till planområdet och är skyddat som naturreservat. Det utgörs av ett skogsområde med vildmarkskaraktär och har höga naturvärden. Strax nordost om planområdet ligger Natura 2000-området Maderna-Haketjärn, ett våtmarksområde med sjöar, myrar och fukthedar.

I den miljökonsekvensbeskrivning som utgjort underlag för detaljplanen anges att planområdet idag kan ha en viss betydelse för det genetiska utbytet mellan populationer av tjäder i Knipeflågsbergen/Bråtaskogen och populationer inom Maderna-Haketjärn och Härskogen samt längre österut. För att bibehålla en spridningskorridor för tjäder så att arten inte riskerar att försvinna från Bråtaskogen och Knipeflågsbergen och undvika att förbudsreglerna i 4 § artskyddsförordningen utlöses har den norra delen av planområdet undantagits från exploatering och planlagts som naturmark. Exploatören har också åtagit sig att genomföra vissa habitatförbättrande åtgärder och skötselåtgärder till gagn för tjäder och talltita, åtgärder som länsstyrelsen i det överklagade beslutet förelagt Link40 Fastighets AB att utföra vid genomförandet av detaljplanen.

Enligt punkten 2 i föreläggandet ska i planområdets norra del säkerställas en minst 175 meter bred spridningskorridor med naturmark, vars utbredning anges i huvudsak ska överensstämma med skiss på en till beslutet bifogad karta, område 1A-E samt 0. Enligt länsstyrelsen innebär en sådan spridningskorridor att kontinuerlig ekologisk funktion i tjädernas fortplantningsområde upprätthålls även om detaljplanen genomförs.

Det kan dock konstateras att föreläggandet är motstridigt då det område som utmärkts på kartan, inte har en bredd om minst 175 meter utan i många delar är avsevärt smalare än så. Även om man skulle tillgodoräkna sig de områden som

angränsar till planområdet i nordväst, mot Öjersjö, bedöms avståndet mellan industrimarken och andra exploaterade ytor inte vara minst 175 meter längs hela den tänkta korridoren. Några särskilda åtgärder i angränsande område mot tätbebyggelsen i Öjersjö redovisas inte i anmälan. Domstolen kan konstatera att angränsande område är mycket kuperat och att marken sluttar kraftigt ned mot en ledningsgata med kraftledningar som löper längs med korridoren.

Exploatören, och så även länsstyrelsen, har till stöd för sin bedömning lagt vikt vid rekommendationer om 100 meter breda korridorer (bl.a. Tjäder, En förvaltningsinriktad kunskapssammanställning och analys av inventeringsmetoder, Rapport 7156, Naturvårdsverket). Rekommendationerna avser dock mark i skogslandskap. I nu aktuellt fall skulle korridoren gränsa mot ett trafikintensivt industriområde samt på andra sidan ett tätbebyggt bostadsområde. Detta tillsammans med korridorens längd på åtminstone 1,2 km gör att det framstår som tveksamt att tjäder obehindrat skulle nyttja den för förflyttningar mellan skogsområdena som är belägna i korridorens ändar. Konsekvensen av en sådan påverkan kan bli en fragmentering av landskapet så att livsmiljöerna för tjäder i sydväst (Bråtaskogen och Knipeflågsbergen) isoleras från andra tjäderhabitat i landskapet, såsom den i nordost (Maderna och Hökarås).

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning är det inte visat att tillräcklig bredd av skogsområde av nödvändig kvalitet kan uppnås för att säkerställa att området kan utgöra en oförminskat god spridningskorridor för tjäder mellan skogsområdena i nordost och sydväst. Det är därmed inte visat att detaljplanen kan genomföras utan skada på livsmiljöer för den skyddade arten tjäder på ett sätt som är förenligt med 4 § 4 artskyddsförordningen.

Påverkan på talltita

Försiktighetsmått i det överklagade föreläggandet innebär att ett ca 1 300 meter långsmalt område med en bredd i vissa delar på endast ca 80 meter

(område 3 eller ”södra korridoren”) tillsammans med den alltför smala ”norra korridoren” ska sparas och skötas i syfte att bibehålla biotoper med kvaliteter som motsvarar de som talltitan kräver. I övrigt innebär de anmälda åtgärderna att ett större område med häcknings- och hemområdesmiljöer för arten förstörs varaktigt.

Talltita är kategoriserad som nära hotad (NT) beroende på populationsminskning till följd av habitatförluster. Talltita har relativt stora arealkrav och missgynnas när skogslandskapet fragmenteras och livsmiljöer förändras till mer enskiktad struktur. Artens nyttjande av en annars lämplig biotop påverkas negativt inom ett relativt stort avstånd från en störning, såsom en avverkning. Artens ogynnsamma bevarandestatus och det faktum att denna i huvudsak beror på habitatförlust föranleder domstolen att tillämpa höga beviskrav när det gäller bedömning av populationspåverkan och försiktighetsmått relaterade till artskyddsförordningens förbud.

Hittills framtagna generella rekommendationer för att minska skador på talltitans överlevnadsförutsättningar är utformade för att bibehålla viktiga strukturer i ett skogslandskap som påverkas av ett pågående skogsbruk. Rekommendationerna baseras på att skogen så småningom återfår de kvaliteter som kännetecknar talltitans livsmiljöer samt att det finns tillgång till goda livsmiljöer inom rimligt avstånd från det påverkade området. I förevarande mål är fråga om en permanent förstörelse av livsmiljöer inom ett område som dessutom (utöver att ha egna livsmiljö kvaliteter för arten) utgör en spridningslänk mellan skogsområden i nordost och sydväst samt kan anses utgöra en förutsättning för att bibehålla de sydvästra skogsområdenas funktion som livsmiljö för talltita.

Den södra korridoren, liksom delar av det område som avses exploateras, har idag kvaliteter som i vissa delar motsvarar talltitans krav och området hyser både häckningsbiotoper, hemområden och områden som arten kan utnyttja som spridningszon. Domstolen noterar att försiktighetsmåttet i punkten 4 i

föreläggandet består av bevarande och kvalitetsförstärkning av ett redan befintligt skogsområde. Försiktighetsmålet kan således inte anses fullt ut ersätta förlusten av livsmiljö som anmäld exploatering orsakar.

Den exploatering som har anmälts till länsstyrelsen medför således att ytor som har vissa värden för talltitan förstörs, men att vissa ytor bibehålls och sköts så att arten ska gynnas inom de kvarvarande ytorna. Under tiden som området bibehålls någorlunda orört avses området intill (norr om den södra korridoren) exploateras och nyttjas i enlighet med den överklagade detaljplanen, samtidigt som planerig avfallshanteringsverksamhet utvecklas och pågår i omedelbar anslutning söder om korridoren. En avsikt med den södra korridoren är att tillse att områdets kvaliteter bibehålls och förbättras under den tid (ca 30 år) det tar att utveckla motsvarande kvaliteter i den norra korridoren. I syfte att säkerställa detta har ett servitutsavtal träffats med Renova Miljö AB och som enligt avtalet ska gälla under en tid om 30 år. Därefter kan det södra området nyttjas i enlighet med nya egenskapsbestämmelser för Renovas avfallshanteringsverksamhet.

Domstolen bedömer att område 3 (den "tidsmässiga refugen") inte kan antas kunna tjäna som fullgod spridningskorridor mellan omkringliggande skogsområden, eftersom den, liksom den norra korridoren, är alltför smal för att utgöra lämplig och ostörd miljö för talltita. Det finns således en betydande risk att talltitans förflyttningar mellan omkringliggande skogsområden begränsas på ett sätt som medför en fragmentering av talltitans livsmiljöer och en betydande påverkan på talltitans överlevnadsförutsättningar i främst Bråtaskogsområdet, trots att biotoper inom område 3 bibehålls och förbättras.

När avtalet löper ut för område 3 kan graden av exploatering i området komma att öka. I målet har inte visats att det är möjligt att, genom den egenskapsbestämmelse som avses införas i detaljplanen för det området, långsiktigt bibehålla tillräcklig och ostörd livsmiljö kvalitet för talltita. Därigenom kommer den norra korridoren vara den enda förbindelselänk som

talltitan blir beroende av för sin fortlevnad i området. Liksom domstolen har påpekat ovan gällande tjäder har den norra korridoren en utformning som är olämplig för sitt syfte att utgöra tjänlig spridningskorridor också för talltita.

Övriga aspekter som länsstyrelsen haft att bedöma inom ramen för ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

Föreningarna har utöver de av länsstyrelsen bedömda arterna tjäder och talltita påpekat att följande arter, vilka omfattas av skydd enligt artskyddsförordningen, förekommer i området: nattskärra, spillkråka, ärtsångare, vanlig groda, åkergroda, mindre vattensalamander och större vattensalamander. Anmällda åtgärder inverkar också på livsmiljötypen västlig taiga.

Domstolen noterar att länsstyrelsen i det överklagade beslutet inte närmare har redovisat bedömningar avseende påverkan på någon av arterna. Vad föreningarna anfört ger skäl att anta att flera av arterna förekommer i området på ett sätt som bör föranleda tydliga bedömningar av påverkan av den anmälda exploateringen. Ett antagande som stärks av utförda fågel- och groddjursinventeringar.

När det gäller livsmiljötypen västlig taiga noterar domstolen att området, som inte saknar livsmiljötypens karaktärer, utgör en del av ett område som sträcker sig från Natura 2000-området Maderna i nordost ned till Bråtaskogens naturreservat och skogsområden kring detta, vilka avgränsas i söder av riksväg 40 samt i väster och öster av tätbebyggelse. En gynnsam bevarandestatus kan utvecklas och bibehållas genom att undvika fragmentering av livsmiljötypen och dess typiska och karakteristiska arter. Domstolen bedömer att anmäld exploatering kommer att medföra en påtaglig fragmentering av nämnda område med följderna att bevarandestatus för livsmiljön, och för de skyddade och hotade arter som förekommer i områdets sydvästra del, kommer att försämrats.

Domstolen bedömer att det inte är visat att anmäld exploatering, trots avsatta

korridorer, inte kommer att leda till en successiv och otillåten försämring av dessa arters livsmiljöer.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen har som framgår ovan gjort bedömningen att åtgärderna inte kan genomföras ens med de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som länsstyrelsen har beslutat om utan att komma i konflikt med artskyddsreglerna. Då åtgärderna är förbjudna enligt artskyddsreglerna och inte får vidtas med mindre än att dispens från förbudet meddelas, bör föreningarnas överklagande bifallas på så sätt att länsstyrelsens beslut upphävs.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 14 oktober 2026.

Rickard Forsgren

I domstolens avgörande har rådmannen Rickard Forsgren, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.



Link40 Fastighets AB
Att: Carolina Högvall
carolina.hogvall@steptura.se

Elektronisk delgivning

Anpassningar och skyddsåtgärder för tjäder och talltita i samband med genomförande av detaljplan i Härryda kommun

Beslut

Länsstyrelsen Västra Götaland förelägger Link40 Fastighets AB (559178-7063) att genomföra nedanstående anpassningar och skyddsåtgärder för tjäder (*Tetrao urogallus*) och talltita (*Poecile montanus*) i samband med genomförandet av *Detaljplan för utveckling av logistik och bostäder inom fastigheten Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun*.

Om genomförandet av detaljplanen inte påbörjats inom 5 år från det datum det här beslutet vann laga kraft behöver ett nytt samråd ske med Länsstyrelsen.

Anpassningar & skyddsåtgärder

Hänsyn till fåglars häckningstid

1. Avverkningar får inte genomföras i planområdet under perioden 1 april-31 juli, av hänsyn till fågellivet.

Anpassning av planområdet

2. I planområdets norra del ska säkerställas en minst 175 meter bred spridningskorridor med naturmark. Dess utbredning ska i huvudsak överensstämma med skissen i bilaga 1, områdena 1A-E samt 0.

Habitatförbättrande åtgärder i planområdet

3. Habitatförbättrande åtgärder för talltita ska genomföras i områdena 0, 1A-E samt 2 (se bilaga 1). Åtgärderna, som ska genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad ni åtagit er enligt bilaga 2, ska förbättra habitatkvaliteten för talltita inom åtminstone 15 hektar.

Följande åtgärder ska vara utförda senast 1 år efter det att ovan nämnda detaljplan vunnit laga kraft:

- a. Naturvårdande gallring (i område 1C)
- b. Uppsättning av björkstockar och holkar anpassade för talltita
- c. Ringbarkning av träd
- d. Plantering av träd

Avsättning av naturmark utanför planområdet

4. Ni ska säkerställa en funktionell spridningskorridor för talltita inom område 3 i bilaga 1. I spridningskorridoren får gallring och avverkning förekomma i samband med anläggande av plank, stängsel, diken, slänter och andra anordningar som behövs för de intilliggande verksamheterna, förutsatt att funktionen för talltita inte äventyras. Gallringar och avverkningar inom korridoren ska planeras och genomföras i samråd med ornitologiskt sakkunnig.

Skötsel av naturmiljön

5. Ni ska, i samråd med ornitologiskt sakkunnig, ta fram en plan för skötsel av naturmiljön inom områdena i bilaga 1 (villkor 3 ovan) samt spridningskorridoren utanför planområdet (villkor 4 ovan). Planen ska beskriva vilka insatser som behöver vidtas för att över tid upprätthålla områdenas funktion för tjäder och/eller talltita. Den ska också ange mätbara mål för skötseln. Av planen ska också ansvarsfördelningen gällande såväl genomförande som uppföljning av skötseln framgå. Planen ska skickas till Länsstyrelsen för godkännande senast 1 år efter det att ovan nämnda detaljplan vunnit laga kraft.

Uppföljning av genomförda åtgärder

6. Ni ska, i samråd med ornitologiskt sakkunnig, ta fram en plan för uppföljning av funktionen inom områdena 0, 1A-E, 2 och 3 (se bilaga 1). Planen ska beskriva hur ni avser kontrollera om och säkerställa att tjäder och talltita kan nyttja områdena för häckning, vila och spridning. Planen ska skickas till Länsstyrelsen för godkännande senast 1 år efter att ovan nämnda detaljplan vunnit laga kraft.

7. Ni ska, i samråd med ornitologiskt sakkunnig, ta fram en plan för uppföljning av de habitatförbättrande åtgärdernas effekt (se villkor 3 ovan). Planen ska beskriva hur ni avser kontrollera om de habitatförbättrande åtgärderna ger avsedda förbättringar i habitatkvalitet. Planen ska skickas till Länsstyrelsen för godkännande senast 1 år efter att ovan nämnda detaljplan vunnit laga kraft.

Beskrivning av ärendet

Historik

Sökanden skickade den 11 oktober 2024 i en anmälan för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken till Länsstyrelsen. Sökanden önskade genom samråd verifiera att föreslagna anpassningar och skyddsåtgärder är tillräckliga för att säkerställa ekologisk kontinuerlig funktion i landskapet, och att *Detaljplan för utveckling av logistik och bostäder inom fastigheten Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun*, även kallad "Link 40", på så vis inte utlöser förbud enligt artskyddsförordningen.

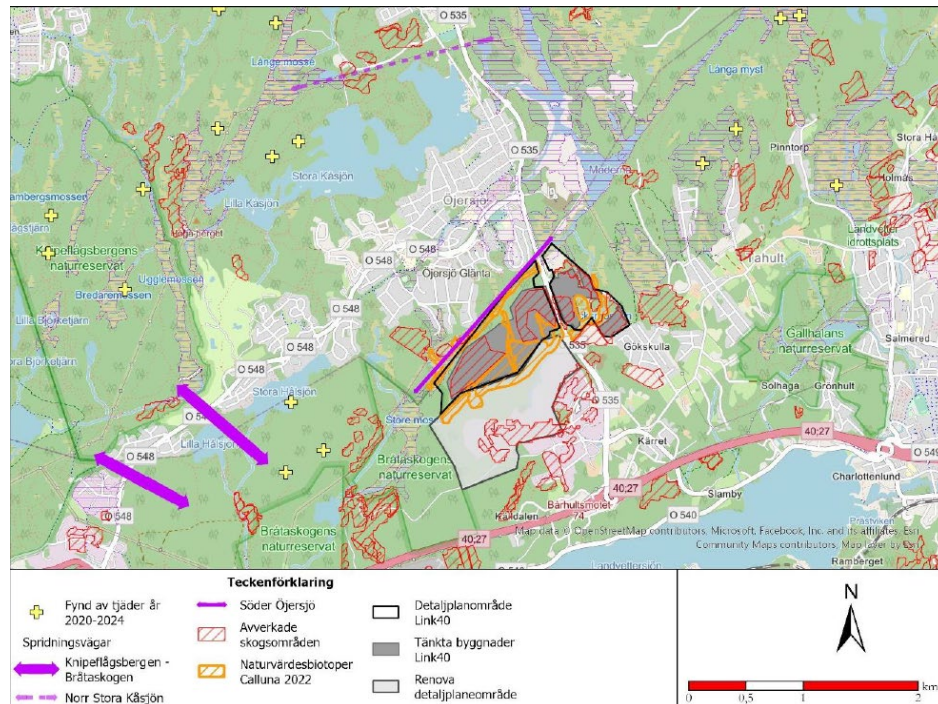
Till anmälan bifogades miljökonsekvensbeskrivningen som tagits fram inom ramen för detaljplanearbetet, samt bilagor till miljökonsekvensbeskrivningen, däribland listor över påträffade arter i det berörda området, en artskyddsutredning avseende fåglar samt en PM om skötsel- och skyddsåtgärder. Sökanden bedömde att de anpassningar och skyddsåtgärder som redovisades i anmälan var tillräckliga för att tjäder och talltita inte ska störas på ett otillåtet sätt enligt 4 § p. 4 artskyddsförordningen. Det bedömdes inte finnas risk att andra arter störs på ett otillåtet sätt.

Detaljplanens påverkan, effekter och konsekvenser för tjäder

Av anmälan och tillhörande handlingar framgick i huvudsak följande om förekomsten av tjäder i området, och detaljplanens förväntade påverkan, effekter och konsekvenser för arten.

Planområdet berör inga kända spelplatser eller uppväxtmiljöer för kycklingar. Inga fynd av tjäder har gjorts i området, vare sig historiskt (enligt utdrag ur Artportalen sedan 1990) eller i samband med inventeringar inom ramen för det aktuella projektet. Följaktligen sker ingen direkt påverkan på fortplantningsområden, uppfödningssområden för kycklingar eller viloplatser. Sammantaget talar känd kunskap för att tjäder inte förekommer i eller nyttjar planområdet för fortplantning eller vila.

Genomförda utredningar talar för att tjäder förekommer öster och väster om planområdet. Öster om planområdet ("Högaråsmossen-Maderna-Haketjärn") bedöms finnas förutsättningar för en livskraftig tjäderförekomst. Förutsättningarna för tjäder väster om planområdet ("Bråta-Knipeflågsbergen") är sämre; förekomsten bedöms vara beroende av ett visst inflöde av individer från förekomsten i öster. Genomförda utredningar talar också för att just planområdet fyller en viktig funktion i det avseendet.



Figur 1. Olika spridningssamband i landskapet. Källa: Bilaga 3, Sammanställning habitatsområden och spridningskorridorer för tjäder, Norconsult, 2025

Sökanden har med hjälp av ornitologiskt sakkunniga sökt uppgifter om vad som enligt forskningen anses vara en lämplig bredd på spridningskorridor för tjäder. Det konstateras dock att det råder kunskapsbrist på ämnet. Avsikten är att i planområdets norra del bibehålla en 175–250 meter bred spridningskorridor för tjädernas spridning i öst-västlig riktning.

Effekter och konsekvenser har bedömts på lokal populationsnivå. Den lokala populationen bedöms utgöras av tjäderförekomsterna i Bråta-Knipeflågsbergen och Högaråsmossen-Maderna-Haketjärn. Bedömningen är att detaljplanen inte aktualiserar förbud enligt artskyddsförordningen.

Tidigare bedömning om detaljplanens påverkan, effekter och konsekvenser för talltita

Av anmälan och tillhörande handlingar framgick i huvudsak följande om förekomsten av talltita i området, och detaljplanens förväntade påverkan, effekter och konsekvenser för arten.

Centralt i planområdet bedöms finnas 1 revir för talltita. Det finns, eller har i vart fall funnits, ytterligare ett revir som omfattar delar av planområdet i sydväst. Reviret centralt i planområdet kommer förlora sin funktion för talltita om detaljplanen genomförs. En habitatnätverksanalys ger vid handen att det finns förutsättningar för talltita på andra platser i närområdet (se bilaga 3). Huruvida dessa områden är tillgängliga eller redan besuttna av talltitor har inte kunnat klargöras. Konsekvenserna för *fåglarna* som häckar i planområdet är därmed inte helt tydliga, och det finns en risk att antalet häckande talltitor minskar i området om detaljplanen genomförs.

Den lokala påverkan på talltita bedöms bli liten; endast 0,5% av den lokala populationen bedöms beröras. Bedömningen grundar sig på SCB:s markanvändningsstatistik avseende skogsmark (produktionsskog + ej produktionsskog), vilken använts för att avgränsa den lokala populationen till beståndet inom Härryda, Lerums, Mölndals och Göteborgs kommuner. Den lokala populationen har förutsättningar att hysa omkring 390 par talltita, om man utgår från att talltitan är jämnt spridd inom den lokala populationens uppskattade utbredningsområde.

Tidigare åtaganden om anpassningar, skyddsåtgärder och skötsel

Inom planområdet åtog sig sökanden att genomföra habitatförbättrande åtgärder och säkerställa en lämplig skötsel. Åtgärds- och skötselområden planläggs som NATUR med kommunen som huvudman. Åtgärder säkerställs via exploateringsavtal och ska vara genomförda innan marken överläts till Härryda kommun.

Planerade skyddsåtgärder och skötselåtaganden framgår av ett särskilt PM, som getts in i samband med anmälan. Därefter har handlingarna kompletterats med ett mer detaljerat förslag på habitatförbättrande åtgärder för talltita inom planområdet.

Sammantaget åtar sig sökanden att genomföra följande åtgärder till gagn för tjäder och talltita (se även bilaga 1).

- Område 1A - Återplantering med tall, 2000 plantor/hektar, eventuellt inslag av lövträd såsom asp. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.
- Område 1B - Uppsättning av ca 15 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.
- Område 1C - Gallring av tät granskog år 1. Uppsättning av ca 30 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Ringbarkning av ca 20 träd. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.
- Område 1D - Plantering med tall, 1000 plantor/hektar. Uppsättning av ca 10 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.
- Område 1E - Uppsättning av fågelholkar speciellt utformade för talltita samt skapa enstaka högstubbar. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.
- Område 2 - Plantering med tall, 1000 plantor/hektar. Uppsättning av ca 40 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Ringbarkning av ca 30 träd utifrån möjligheterna på plats. Skötsel genom fri utveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.

Spridningskorridoren i norra delen av planområdet avses skötas med fokus på att skapa gynnsamma miljöer för tjäder. Utgångspunkten för skötseln är att säkra en sammanhängande talldominerad skog med mycket blåbärsris och inslag av asp i mosaik med rikligt med myrmarker.

I spridningskorridoren avser sökanden också:

- tillföra död ved och se till att gammal och murken ved och träd finns kvar långsiktigt.
- tillföra 90 boplatser ex. anpassade fågelholkar.
- tillföra 180 högstubbar.

Företrädare för Länsstyrelsen besökte området den 28 november 2024. Länsstyrelsen beslutade den 7 mars 2025, dnr. 42019-2024, att förelägga sökanden att vidta vissa anpassningar och genomföra

skyddsåtgärder, för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion i tjädernas och talltitans häcknings- och rastplatser.

Mark- och miljödomstolens upphäver Länsstyrelsens föreläggande

Länsstyrelsens beslut om skyddsåtgärder överklagades till Mark- och miljödomstolen som den 8 juli 2025, målnummer M 1505-25, upphävde beslutet i dess helhet.

Av domskälen framgår att domstolen i allt väsentligt delar Länsstyrelsens bedömning att detaljplanen kan genomföras utan hinder av artskyddsbestämmelserna, såvitt avser dess påverkan på tjäder. Domstolen delade dock inte bedömningen att föreläggandet säkerställde ett upprätthållande av en kontinuerlig ekologisk funktion i talltitans häcknings- och rastplatser.

Domstolen noterar att det krävs en period om 30 år för att de habitatförbättrande åtgärderna i föreläggandet ska nå full effekt. Detta är enligt domstolen en förhållandevis lång tid, under vilken den kontinuerliga ekologiska funktionen i talltitans häcknings- och rastplatser riskerar att brytas. Vid bedömningen har domstolen även beaktat att de omgivande ytor som bolaget bedömt kan utgöra "tidsmässiga refuger" för arten endast till del är formellt skyddade. Det finns därför inte, enligt domstolen, något som säkerställer att de områdena kommer kvarstå i det skick de är idag fram till dess att effekterna av de förelagda åtgärderna får fullt genomslag. Det är därför inte visat att alla de egenskaper och strukturer som är värdefulla för talltitan kommer vidmakthållas i området och att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls fortlöpande utan perioder av uppehåll.

Sammantaget bedömde Mark- och miljödomstolen att bolaget genom den utredning som lagts fram inte har visat att skyddsåtgärderna säkerställer att kontinuerlig ekologisk funktion för talltita upprätthålls på platsen och att genomförandet av detaljplanen, förenat med de förelagda skyddsåtgärderna, således strider mot förbuden i 4 § artskyddsförordningen och förutsätter artskyddsdispens.

Nu aktuell anmälan för samråd om ytterligare anpassningar och skyddsåtgärder

Sökanden har, med anledning av Mark- och miljödomstolens beslut (se ovan), den 8 oktober 2025 lämnat in en ny anmälan för samråd till Länsstyrelsen. Sökanden uppger att man - utöver de anpassningar och skyddsåtgärder man tidigare åtagit sig att genomföra - avser att

säkerställa ett område direkt söder om planområdet (se område 3 i bilaga 1).

Det här området (härefter benämnt "södra spridningskorridoren") omfattar omkring 19 hektar skogsmark, varav omkring 8,5 hektar utgör lämplig häckningsmiljö för talltita. I västra delen av området, vid gränsen mot Bråtaskogens naturreservat, breddas området upp för att stärka kopplingen mot talltitans bestånd väster om planområdet. Området ska enligt anmälan få utvecklas fritt. Sökandens bedömning är att området kan utgöra en funktionell spridningskorridor för det lokala talltitebeståndet.

Den södra spridningskorridoren ingår i "Detaljplan för Håltås 1:8, Utveckling av Fläskebo avfallsanläggning, Härryda kommun". Den detaljplanen står i skrivande stund inför antagande. Funktionen i den södra spridningskorridoren avses säkerställas dels genom införande av en ny egenskapsbestämmelse i plankartan, dels genom upprättande av ett 30-årigt avtal mellan sökanden och Renova Miljö AB, som är den som äger fastigheten. Egenskapsbestämmelsen i plankartan anger att vegetationen ska sparas och får inte totalavverkas. Gallringar och avverkningar får genomföras, dock endast i den utsträckning som behövs i samband med uppförande av vissa planerade anläggningar, såsom plank, stängsel, slänter, diken, stabilitetsanordningar och liknande. Länsstyrelsen bedömer att planbestämmelsen tillsammans med avtalet tillser att områdets funktion för talltita kan bestå.

Sökanden har också utvecklat sitt resonemang kring varför nu planerade anpassningar och skyddsåtgärder är tillräckliga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion i talltitans häcknings- och rastplatser. Nedan redogörs för anmälanens huvudsakliga innehåll i den delen.

Sökanden anser att bedömningar av huruvida kontinuerlig ekologisk funktion kan upprätthållas bör avse funktionen för beståndet, inte för enskilda par talltita. Sökanden menar vidare att detaljplanens konsekvenser – att 1 par talltita tvingas söka nya habitat i närområdet – inte avviker nämnvärt från den naturliga dynamiken som bedöms finnas i det lokala beståndet idag. Talltita är en relativt kortlivad art, och individer lever normalt omkring 4–5 år. Det sker följaktligen ett tämligen regelbundet utbyte av individer mellan olika revir inom ett bestånd. Också revirens utbredning varierar över tid; när ett nytt par etablerar sig i ett övergivet revir behöver inte samma revirgränser gälla som tidigare. Därutöver finns en dynamik i själva livsmiljön; lämpliga boplatser används en relativt kort tid till följd av att de fylls upp av bomaterial eller att trädet bryts ned.

Talltitan anses vara en art med begränsad spridningsförmåga. Studier har visat att individer i många fall förflyttar mellan en och två kilometer från sin uppväxtplats, men vissa individer kan förflytta sig betydligt längre sträckor (Ringmärkningscentralen, 2025). Sökanden hänvisar också till studier i Finland som indikerar att ett inte obetydligt utbyte av individer sker i populationen över tid.

Sökanden menar också att man kan visa att det finns goda förutsättningar för talltita att finnas kvar som häckfågel i närområdet (se bilaga 3). Om de "tidsmässiga refugerna" vill sökanden poängtera att de formellt skyddade områden som räknas in som "tidsmässiga refuger", belägna i närområdet till planområdet, omfattar över 500 ha, varav en betydande andel utgör ekologiskt funktionell miljö, framför allt som hemområde men även som häckningsmiljö.

För att upprätthålla beståndets naturliga dynamik – och möjliggöra dels beståndets fortlevnad, dels möjligheten till återkolonisering av obesuttna revir i området – behöver spridningssambanden i landskapet upprätthållas. Genom att man nu avsätter den södra spridningskorridoren säkerställer man att arten kan sprida sig mellan områden väster och öster om planområdet, och att arealen skyddad "tidsmässig refug" ökar med 19 hektar. Därmed bedöms detaljplanen inte innebära en betydande försämring av beståndets livsmiljö.

I och med detta bedöms förutsättningarna förbättras för talltita att återkolonisera de områden sökanden åtar sig att iordningsställa, när de nått tillräcklig kvalitet, samt andra lämpliga habitat i närområdet. Eftersom detta inte bedöms innebära en nämnvärd minskning av artens lokala population eller utbredning, bör den kontinuerliga ekologiska funktionen anses upprätthållen.

Sökanden vill också meddela att man varit i kontakt med Partille kommun om den planerade markanvändningen alldeles norr om den norra spridningskorridoren. 8,5 hektar är planlagt som NATUR i gällande detaljplan. Ett annat område om 6 hektar, som inte regleras i detaljplan, omfattas enligt Partille kommun inte av några aktuella exploateringsintressen.

Motivering till Länsstyrelsens beslut

Bakgrund

I sitt granskningsyttrande den 4 juli 2024, dnr 23739-2024, över *Detaljplan för utveckling av logistik och bostäder inom fastigheten Bråta 2:153 m.fl. i Härryda kommun*, meddelade Länsstyrelsen

Härryda kommun att detaljplanen kan möta hinder av bestämmelserna i 4 § p. 4 artskyddsförordningen, eftersom den kan påverka tjädernas och talltitans livsmiljöer på ett otillåtet sätt.

Detaljplanens påverkan på arterna

Bakgrunden till Länsstyrelsens bedömning ifråga om risk för påverkan var att detaljplanen påverkar ett viktigt spridningssamband mellan tjäderförekomsten i Bråta-Knipflågsbergen väster om planområdet och Högaråsmossen-Maderna-Haketjärn öster om planområdet, och att Mark- och miljööverdomstolen klarlagt att utöver påverkan på spelplatser och miljöer för unguppfödning och vila kan också påverkan på spridningssamband utgöra en otillåten störning, eftersom det kan leda till "minskat individutbyte mellan olika spelplatser" och till att spelplatser – som är fortplantningsområden – på sikt försvinner ¹.

Avseende talltita grundades Länsstyrelsens bedömning på att ett genomförande av detaljplanen med största sannolikhet innebär att förutsättningarna för 1 par att tillgodose sina behov för häckning och vila i planområdet försvinner, och att förutsättningarna inte kommer att kunna återskapas på den aktuella platsen på naturlig väg.

Varför förbuden i 4 § p. 4 artskyddsförordningen kan aktualiseras i det aktuella fallet

Enligt 4 § p. 4 artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglar, om störningen inte saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta artens population på en tillfredsställande nivå. En negativ påverkan på en fågelarts livsmiljö kan också utgöra en störning ².

I bedömningen av vilken påverkan en åtgärd har på en viss art behöver bland annat beaktas artens chanser till överlevnad och reproduktionsförmåga, samt om den kontinuerliga ekologiska funktionen hos häcknings- och rastplatser kan upprätthållas i det fall den planerade åtgärden genomförs. För att kunna bedöma att det – trots att arten eller dess livsmiljöer påverkas negativt – går att bibehålla en population på en tillfredsställande nivå eller återupprätta populationen till en sådan nivå, krävs att arten långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. I den bedömningen behöver i sin tur lokala förekomster och regional status beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå ³.

¹ MÖD M 8767-23

² MÖD M 11988-21

³ MÖD 2024:24

Med ”den kontinuerliga ekologiska funktionen hos häcknings- och rastplatser” (se ovan) avses enligt Länsstyrelsens uppfattning funktionen för *beståndet*. Länsstyrelsen bedömer att förbuden i 4 § p. 4 aktualiseras först om det finns en *risk* att den kontinuerliga ekologiska funktionen hos det aktuella beståndets häcknings- och rastplatser bryts. Vilken typ av påverkan som medför en sådan risk varierar mellan arter.

Omständigheten att en art är rödlistad kan enligt Mark- och miljööverdomstolen tala för att undantagen i störningsförbudet 4 § p. 4 a och b inte är tillämpliga ⁴. Länsstyrelsen gör följande överväganden.

En åtgärd som minskar populationen hos en fågelart som redan har en minskande population (och/eller en liten population), kan inte helt utan vidare anses sakna betydelse för att återupprätta populationen till en tillfredsställande nivå. I bedömningen av om den minskning av populationen som uppstår till följd av en åtgärd verkligen försvårar återupprättandet av populationen till en tillfredsställande nivå, bör det vara av intresse om minskningen blir varaktig – det vill säga om den upprätthåller eller förstärker artens negativa tillstånd och utveckling – eller om minskningen blir tillfällig. Den senare effekten kan antas uppstå när en åtgärd orsakar en begränsad populationsminskning hos en art med naturligt hög omsättning på individer, till exempel en art med snabb reproduktion och hög naturlig dödlighet.

I bedömningen av vilka effekter på arten som kan uppstå till följd av en åtgärd behöver följaktligen, enligt Länsstyrelsen, beaktas vad som ligger bakom artens tillstånd och utveckling. Av motiven till rödlistningen framgår för vissa arter att de minskar som ett resultat av försämrad habitatkvalitet och minskad geografisk utbredning. Den omständigheten behöver beaktas när en åtgärd påverkar artens habitat/livsmiljöer, eftersom det talar för att det inte helt utan vidare kan uteslutas att åtgärden kan leda till en varaktig minskning av artens utbredning. I det här avseendet behöver även beaktas om det finns andra omständigheter som talar för att arten har begränsade möjligheter att kolonisera nya habitat i den aktuella regionen, till exempel att artens regionala utbredning är fragmenterad, eller att arten av andra skäl har begränsade spridningsmöjligheter.

Eftersom både talltita och tjäder har relativt stora nationella populationer kan förstörelse av enstaka revir och spelplatser framstå som obetydligt ur ett nationellt och ibland även ur ett regionalt

⁴ MÖD P 10706-21

perspektiv. Om förlusten av enstaka revir och spelplatser däremot förstärker artens negativa tillstånd – även om det inte innebär en omedelbar risk för att det lokala beståndet utplånas – kan beståndet successivt utarmas, till dess att det är så pass försvagat att det riskerar att utplånas av rent slumpmässiga faktorer. Detta kan enligt Länsstyrelsen inte anses sakna betydelse för möjligheten att bibehålla eller återupprätta populationer till en tillfredsställande nivå.

Enligt Länsstyrelsens bedömning finns det omständigheter som talar för att både talltita och tjäder är känsliga för habitatförsämring i Västra Götaland. Talltita är rödlistad som nära hotad (NT), bland annat mot bakgrund av att arten minskar till följd av försämrad habitatkvalitet. I många trakter i Götaland och Svealand förekommer den med låga tätheter och ofta med fragmenterade populationer ⁵. Tjäder är livskraftig nationellt men upptagen i fågeldirektivets bilaga 1. Starkare stammar finns i mer utpräglade skogsbygder, särskilt i norra Sveriges inland och i fjällnära områden, medan tjäderstammen i Götaland och Svealand är betydligt svagare ⁶. Det finns också underlag som talar för att tjäders livsmiljöer i stora delar av Västra Götalands län är fragmenterade ⁷.

Sett i ljuset av vad som begränsar tjäders och talltitans utbredning i stora delar av södra Sverige bedömer Länsstyrelsen att irreversibla förluster av enskilda revir och spelplatser i Västra Götaland kan förstärka arternas ogynnsamma regionala status, och bidra till ett mer än bara tillfälligt och lokalt försvagande av det regionala beståndet. Med beaktande av långsiktiga och kumulativa effekter kan detta, enligt Länsstyrelsen, inte anses sakna betydelse för att bibehålla tjäderpopulationen på en tillfredsställande nivå, eller återupprätta talltitepopulationen till den nivån. Länsstyrelsen bedömer att en sådan tillämpning beaktar arternas lokala förekomster och regionala status i förhållande till förekomsten på nationell nivå ⁸.

Mot ovanstående bakgrund har Länsstyrelsen bedömt att det finns risk att ett genomförande av detaljplanen stör talltita och tjäder på ett enligt 4 § artskyddsförordningen otillåtet sätt. Länsstyrelsen har också bedömt att detaljplanen inte riskerar påverka andra skyddade arter på ett otillåtet sätt. Länsstyrelsen har inte sett några skäl att ändra den bedömningen.

⁵ <https://artfakta.se/taxa/103021/information>

⁶ <https://artfakta.se/taxa/100138/information>

⁷ Fjärranalysbaserade metoder för identifiering av tjäderhabitat i Västra Götaland, Foran Sverige AB, 2016

⁸ MÖD 2024:24

Ramarna för det aktuella samrådet

När frågor om artskydd behöver behandlas, och de planerade åtgärderna inte kräver någon tillståndsprövning enligt miljöbalkens bestämmelser, är det en lämplig ordning att samråd med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken äger rum. Genom att föreskriva försiktighetsmått och skyddsåtgärder kan en prövning leda fram till att en viss verksamhet inte kommer i konflikt med artskyddsbestämmelserna. Ett samråd kan således leda till att skyddsåtgärder och försiktighetsmått beslutas. Om det inte är möjligt att vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att undvika att förbuden aktualiseras kan Länsstyrelsen förbjuda verksamheten. Den som vill genomföra verksamheten behöver då lämna in en dispensansökan till Länsstyrelsen ^{9, 10, 11}.

Den aktuella detaljplanens påverkan, effekter och konsekvenser på tjäder och taltita har som sagt tidigare varit föremål för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken och prövning i Mark- och miljödomstolen ^{12, 13} (se även "Beskrivning av ärendet" ovan).

Enligt anmälan vill sökanden *verifiera att föreslagna anpassningar och skyddsåtgärder är tillräckliga för att säkerställa ekologisk kontinuerlig funktion i landskapet, och att detaljplanen på så vis inte utlöser förbud enligt artskyddsförordningen*. I synnerhet avser det aktuella samrådet de ytterligare anpassningar och skyddsåtgärder för taltita som sökanden nu åtar sig att vidta. Sökanden har också gett in ett utvecklat resonemang om varför de utökade anpassningarna och skyddsåtgärderna är tillräckliga för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion i beståndets livsmiljö, jämfört med den anmälan som låg till grund för Länsstyrelsens tidigare föreläggande och sedermera även Mark- och miljödomstolens beslut att upphäva föreläggandet.

Även om ärendet till övervägande del redan varit föremål för prövning i Mark- och miljödomstolen finner Länsstyrelsen det angeläget att redogöra tydligt för de överväganden som legat till grund för beslutet. Detta inbegriper även bedömningar som Mark- och miljödomstolen redan uttryckt att den delar.

Frågan är alltså om de nu anmälda anpassningarna och skyddsåtgärderna är tillräckliga för att upprätthålla kontinuerlig ekologiska funktion i tjäders och taltitans häcknings- och

⁹ MÖD M 2114-15

¹⁰ MÖD 2013:13

¹¹ 12 kap 6 § miljöbalken, fjärde stycket

¹² Länsstyrelsens beslut 2025-03-07, dnr. 42019-2024

¹³ Mark- och miljödomstolens avgörande av den 8 juli 2025, mål M 1505-25

rastplatser. Om så är fallet behövs ingen dispens enligt 14 § artskyddsförordningen för att genomföra detaljplanen.

Enligt Länsstyrelsens uppfattning bör bedömningen av vad som behövs för att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion i en arts häcknings- och rastplatser bygga på omständigheter som är relevanta sett till artens ekologiska krav, det aktuella områdets förhållanden och dess förutsättningar för arten, artens typiska spridningsbeteende, reproduktionsstrategi med mera.

Kan kontinuerlig ekologisk funktion upprätthållas i tjädernas häcknings- och rastplatser?

Ett genomförande av detaljplanen innebär att en spridningskorridor med en bredd om mellan 175–250 meter sparas i planområdets norra del. Spridningskorridoren avses planläggas som NATUR, och ha kommunalt huvudmannaskap. Därtill planeras habitatförbättrande åtgärder och ändamålsenlig skötsel inom korridoren. Enligt Länsstyrelsen finns härigenom tillräckliga garantier för att funktionen i spridningskorridoren får ett erforderligt skydd.

Länsstyrelsen noterar att det finns uppgifter som kan tala för att tjädern kan sprida sig genom relativt smala korridorer. Det är till exempel känt att fåglar rör sig mellan Knipeflågsbergen och Bråtaskogen. Mellan dessa områden finns bland annat villabebyggelse, golfbana och infrastruktur. Den smalaste obebyggda passagen över vägen i området är uppskattningsvis omkring 300 meter bred.

Vidare finns det uppgifter på finska Jord- och skogsbruksministeriet som gör gällande att ”mellan förnyelseytorna bör man lämna åtminstone 100 meter breda skogskorridorer som är lämpliga för tjäder”¹⁴. Ytterligare uppgifter finns i Naturvårdsverkets rapport 7156 där det anges att ”för att inte bryta förbindelsen mellan spelplatsen och dagreviren bör åtminstone 100 meter breda skogskorridorer lämnas orörda”¹⁵. Länsstyrelsen anser att det inte finns anledning att ifrågasätta rimligheten i bedömningarna. Det är dock viktigt att notera att bedömningarna avser förhållanden i skogslandskapet. Bredden på en spridningskorridor behöver sannolikt anpassas till de förhållanden som råder i det aktuella området. Länsstyrelsen, som noterar att den norra spridningskorridoren är bredare än vad som rekommenderas i

¹⁴ <https://metsanhoidonsuosituks.fi/sv/atgarder/viltframjande-atgarder-vid-skogvard-och-avverkning/utforande>

¹⁵ Tjäder, En förvaltningsinriktad kunskapssammanställning och analys av inventeringsmetoder, Rapport 7156, Naturvårdsverket

skogslandskapet, ser inga skäl till att tjäder inte skulle kunna nyttja korridoren för spridning i tillräcklig omfattning.

Utöver bredden på korridoren bör funktionen också kunna påverkas av hur naturmiljön i korridoren är beskaffad. I ovan nämnda källor anges till exempel att en funktionell spridningskorridor för tjäder ska bestå av "skog som är lämplig för tjäder" ¹⁷. Den planerade korridoren utgörs idag enligt genomförda utredningar av en dalgångssänka med högre naturvärden i vissa delar, bland annat i form av sumpgranskog och myrmark ¹⁶. Länsstyrelsen ser inget som talar för att dessa naturmiljöer inverkar negativt på områdets spridningsfunktion för tjäder. Emellertid finns också mindre "tjädervänliga" områden inom den planerade korridoren, exempelvis ett relativt nyupptaget hygge i den västra delen. Även om hyggen normalt ses som tjäderovänliga, gör Länsstyrelsen bedömningen att hygget inte bör äventyra spridningskorridorens funktion i någon betydande grad. Den här bedömningen baseras bland annat på uppgifterna om att spridningen mellan Knipeflågsbergen och Bråtaskogen sker genom vad som typiskt sett anses vara tjäderovänliga miljöer.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att kontinuerlig ekologisk funktion i tjäders fortplantningsområde upprätthålls även om detaljplanen genomförs, och att detaljplanen därmed inte ska antas innebära en risk för att tjäder försvinner från Bråta-Knipeflågsbergen. Enligt Länsstyrelsens bedömning möter detaljplanen följaktligen inte hinder av bestämmelserna i 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen, under förutsättning att spridningskorridoren får den utbredning som framgår av anmälan. Mark- och miljödomstolen har uttryckt att man i huvudsak delar denna bedömning ¹⁷.

Det finns inget i anmälan som gör gällande att den södra spridningskorridoren blir funktionell för tjäder. Länsstyrelsen vill vara tydlig med att detta inte påverkar bedömningen ovan.

Kan kontinuerlig ekologisk funktion upprätthållas i talltitans häcknings- och rastplatser?

Vad innebär kontinuerlig ekologisk funktion för talltita?

Det är inte möjligt att med tillräcklig säkerhet bedöma sannolikheten att de berörda fågelindividerna (det vill säga fåglarna som häckar i planområdet) kan häcka på andra platser. Även om en utredning kan visa att det finns goda naturliga förutsättningar för

¹⁶ Naturvärdesinventering (NVI) – Vid Link40, Härryda kommun, 2022, Calluna

¹⁷ Mark- och miljödomstolens avgörande av den 8 juli 2025, mål M 1505-25

häckning i närområdet, som i det här fallet, går det inte att utesluta att samtliga revir redan är besuttna av andra fåglar. Den här omständigheten – att berörda *fågelindivider* kan komma att behöva söka sig långt bort för att kunna häcka framgångsrikt – betyder emellertid inte i sig, enligt Länsstyrelsens bedömning, att kontinuerlig ekologisk funktion bryts i talltitans häcknings- och rastplatser om detaljplanen genomförs.

Bedömningen av huruvida kontinuerlig ekologisk funktion kan upprätthållas behöver i stället bygga på vilka *ekologiska funktioner* som måste finnas i *landskapet* för att *beståndet* ska finnas kvar i området på sikt. Hur ett bestånd ska avgränsas behöver i sin tur anpassas till vilka förhållanden som råder i det aktuella landskapet. I bedömningen är det också relevant att – som sökanden beskriver – beakta de naturliga fluktuationerna i artens population, samt artens typiska spridningsbeteende och dynamiken i koloniseringen/återkoloniseringen av habitat inom ett bestånd.

Är anmälda anpassningar och skyddsåtgärder tillräckliga?

Talltita kommer inte att kunna häcka framgångsrikt i *planområdet* om detaljplanen genomförs, eftersom häcknings- och rastplatser kommer avverkas och marken hårdgöras. Sådana irreversibla effekter behöver som sagt motverkas – i vart fall i Västra Götaland, där arten redan har en fragmenterad och tämligen svag population. Följaktligen är det viktigt att habitat för talltita återskapas i närområdet, det vill säga inom ett område som det lokala beståndet med rimlig sannolikhet kan förväntas utnyttja.

Sökanden åtar sig att återskapa habitat för talltita i närområdet, motsvarande de arealer som går förlorade i samband med detaljplanens genomförande. Som Länsstyrelsen redogör för ovan bedöms tillräckliga garantier finnas för att dessa områden kommer skyddas mot åtgärder som kan försämra deras kvaliteter för talltita. Länsstyrelsen har heller inga skäl att ifrågasätta att det är tekniskt möjligt att förbättra kvaliteten i områdena, på det sätt som sökanden avser.

Det här åtagandet är enligt Länsstyrelsen helt avgörande om detaljplanen ska kunna genomföras utan hinder av artskyddsbestämmelserna, det vill säga om kontinuerlig ekologisk funktion i beståndets häcknings- och rastplatser ska kunna upprätthållas på längre sikt. Genomförs inte åtgärderna finns risk att genomförandet av detaljplanen leder till en varaktig minskning av talltitans utbredning i regionen. Följaktligen ska sökanden föreläggas att genomföra åtagandet om habitatförbättring.

Mark- och miljödomstolen har enligt Länsstyrelsens uppfattning inte ifrågasatt själva tillvägagångssättet att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion genom att återskapa habitat på det sätt som beskrivs i anmälan. Domstolen har inte heller ifrågasatt att det skulle vara tekniskt möjligt att återskapa lämpliga habitat för talltita.

Däremot ansåg domstolen att det inte var visat att kontinuerlig ekologisk funktion inte bryts under den tid det tar för de habitatförbättrande åtgärderna att nå full effekt. Vid den här bedömningen har domstolen bland annat beaktat "att de omgivande ytor som bolaget bedömt kan utgöra "tidsmässiga refuger" för arten endast till del är formellt skyddade".

Länsstyrelsen är inte helt införstådd med vad det är domstolen menar med "tidsmässiga refuger". Av kontexten att döma tycks dock domstolen anse att områden som idag har ekologisk funktion för talltita i närområdet inte är tillräckligt skyddade. Vidare skriver domstolen nämligen att det inte finns något som "säkerställer att de områdena kommer *kvarstå i det skick de är idag* [Länsstyrelsens kursivering] fram till dess att effekterna av de förelagda åtgärderna får fullt genomslag".

En fråga av stor betydelse i ärendet är följaktligen om säkerställandet av den södra spridningskorridoren kan *tillföra en tillräcklig "garant"* för att talltita ska finnas kvar i livskraftiga bestånd i området.

Länsstyrelsen noterar inledningsvis att den södra korridoren utgörs av 19 hektar skogsmark, varav lite drygt 8 hektar lämplig häckningsmiljö för talltita. Områdets funktion för talltita kommer bevaras i minst 30 år. Länsstyrelsen noterar att området är plan- och avtalsmässigt omhändertaget, att det redan idag har ekologiska kvaliteter för talltita, samt att det tämligen väl motsvarar arealen på den livsmiljö för talltita som går förlorad inom planområdet.

Länsstyrelsen noterar vidare att det, i ett funktionellt landskap för ett talltitebestånd, förväntas ske ett kontinuerligt utbyte av individer mellan revir inom beståndet. För att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion för talltita är det således inte tillräckligt att det finns funktionella häcknings- och rastplatser. Utan funktionella spridningsvägar för ungfåglar och vuxna individer kan ett bestånd sannolikt inte finnas kvar i livskraftigt tillstånd över tid.

Länsstyrelsen har inga skäl att ifrågasätta bedömningen att den södra korridoren kan utgöra ett funktionellt spridningsstråk för talltita, och att viss gallring och avverkning kan tillåtas utan att funktionen försvinner. Det bör också noteras att sökandens

åtaganden innefattar ett säkerställande av en öst-västlig spridningskorridor *norr* om planområdet (se ovan). Såvitt Länsstyrelsen kan bedöma kommer talltita kunna utnyttja planområdet för spridning mellan förekomsterna väster och öster om planområdet. Därmed kan ett genetiskt utbyte mellan individer upprätthållas i området, och behoven hos individer att sprida sig i området kan tillgodoses.

Länsstyrelsen delar domstolens uppfattning att 30 år – den tid det tar för planerade habitatförbättrande åtgärder att nå full effekt – är en förhållandevis lång tid. Hur snart habitatförbättrande åtgärder behöver ha nått *full* effekt för att inte den kontinuerliga ekologiska funktionen ska brytas bör enligt Länsstyrelsen kunna variera, beroende på hur förutsättningarna för arten ser ut i närområdet. I en mycket fragmenterad livsmiljö, där arten redan har dålig spridnings- och återkoloniseringsförmåga, bör även en kortare tids försämring av den ekologiska funktionen kunna få varaktiga effekter på utbredningen. I områden med bättre förutsättningar för spridning och återkolonisering bör arter däremot ha en större motståndskraft mot försämringar.

I det här avseendet noterar Länsstyrelsen att sökanden gett in underlag som visar att det idag finns goda ekologiska förutsättningar för talltita att häcka och vila med framgång i närområdet, både väster och öster om planområdet. Vissa av artens habitat ligger inom formellt skyddade områden, andra inte. Skyddet för talltitans livsmiljöer i artskyddsförordningen gäller dock överallt, även utanför skyddade områden; åtgärder som bryter kontinuerlig ekologisk funktion i häcknings- och rastplatser får enligt 4 § p. 4 artskyddsförordningen inte komma till stånd. Länsstyrelsen måste utgå från att förutsättningarna för talltita att finnas kvar i området beaktas i samband med planläggning, skogsbruk med mera, under den tid det tar för de habitatförbättrande åtgärderna att nå sin fulla effekt.

Såvitt Länsstyrelsen kan bedöma har sökanden således visat att talltita, med rimlig sannolikhet, kommer att finnas kvar i livskraftiga bestånd i området när de habitatförbättrande åtgärderna nått full effekt. Sökandens åtaganden – habitatförbättring och upprätthållande av funktionella spridningssamband i landskapet – bedöms motverka en varaktig minskning i talltitans utbredning, och säkerställer att arten långsiktigt kan finnas kvar såväl lokalt som inom sitt naturliga utbredningsområde.

Genomförs de anpassningar och skyddsåtgärder som föreskrivs i det här beslutet bedömer Länsstyrelsen att den störning som

genomförandet av detaljplanen medför saknar betydelse för att återupprätta talltitans population till en tillfredsställande nivå.

Sammanfattande bedömning

Konsekvenserna av detaljplanen för de lokala förekomsterna av tjäder och talltita, med beaktande av arternas regionala status och nationella förekomst, har bedömts kunna utgöra en risk att kontinuerlig ekologisk funktion i beståndens häcknings- och rastplatser bryts, vilket inte saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta arternas populationer till en tillfredsställande nivå. Störningen – genom påverkan på arternas livsmiljöer och spridningsmöjligheter i området – är avsiktlig i artskyddsförordningens mening; det är en förutsebar konsekvens av att detaljplanen genomförs.

Med beaktande av de anpassningar som sökanden åtar sig att genomföra bedöms detaljplanen inte förstöra spridningsfunktionen för tjäder genom planområdet. Kontinuerlig ekologisk funktion i tjädernas häcknings- och rastplatser kan således upprätthållas.

Länsstyrelsen bedömer vidare att sökanden visat att den kan genomföra de anpassningar och skyddsåtgärder som behövs för att inte bryta kontinuerlig ekologisk funktion i talltitans häcknings- och rastplatser i området.

Länsstyrelsen förelägger därför sökanden att genomföra de anpassningar och skyddsåtgärder som den åtagit sig. Någon dispens enligt artskyddsförordningen bedöms inte behövas.

Bestämmelser som beslutet grundas på

EU-bestämmelser om skydd för fåglar

Rådets direktiv av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (79/409/EEG), det så kallade fågeldirektivet, syftar till att bevara de vilda fåglar som förekommer naturligt inom EU. I enlighet med artikel 5 i fågeldirektivet har i 4 § artskyddsförordningen införts ett skyddssystem för de fåglar som finns i Sverige.

4 § artskyddsförordningen omfattar alla vilda fåglar som finns i Sverige. Enligt bestämmelsen är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och

4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a. bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b. återupprätta populationen till den nivån.

Samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken

Kan en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsskyldighet enligt andra bestämmelser i miljöbalken komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. eller bestämmelser som har meddelats med stöd av samma kapitel. Detta framgår av 12 kap 6 § miljöbalken, första stycket.

Av fjärde stycket framgår att tillsynsmyndigheten får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten.

Upplysningar

Detta beslut ger ingen rättighet gentemot andra som äger mark- eller vattenområden eller som har rättigheter där.

Naturvårdsverket med flera har rätt att överklaga detta beslut inom tre veckor. Du bör därför inte påbörja åtgärden förrän tiden för överklagande har gått ut.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta natur- och vattenavdelningen via e-post vastragotaland@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer som ämne för din e-post. Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel, telefon 010-224 40 00.

Du kan överklaga beslutet

Se överklagandehänvisning nedan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Eva Olsen med naturvårdshandläggare Hannes Nilsson som föredragande.

Kopia till

Naturvårdsverket
Härryda kommun
Renova Miljö AB

Bilagor

1. Karta över områden för anpassningar och skyddsåtgärder
2. Områdesvis beskrivning av habitatförbättrande åtgärder och skötsel
3. Karta från habitatnätverksanalys, talltita

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen i Västra Götaland, antingen via e-post; vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen i Västra Götaland, 403 40 GÖTEBORG.

Tid för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från det du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det mark- och miljödomstolen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ändras.
- Varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 40 00. Ange ärendet diarienummer.

Karta över områden för anpassningar och skyddsåtgärder

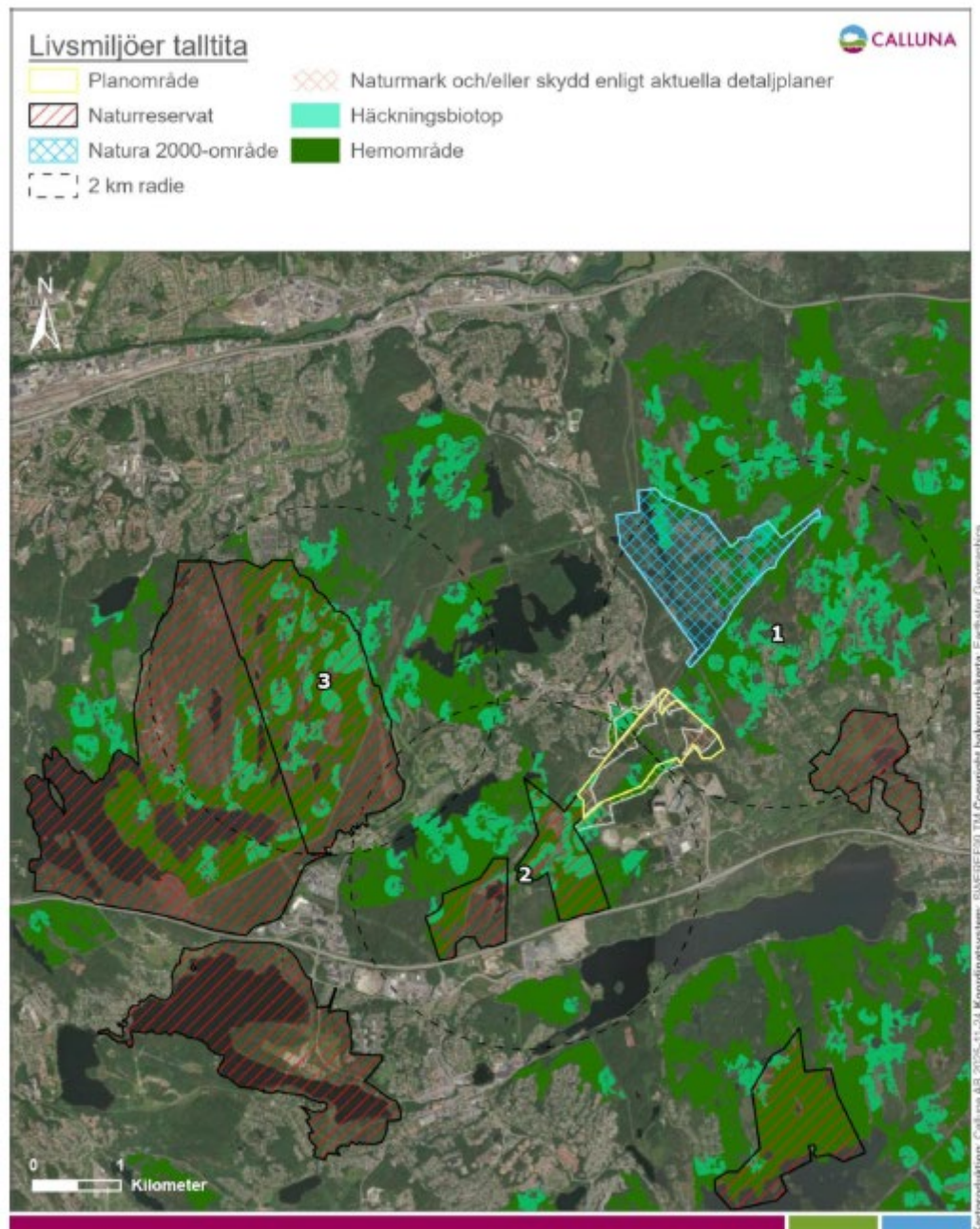


Områdesvis beskrivning av habitatförbättrande åtgärder och skötsel

Område	Areal klass A	Areal klass B	Areal klass C	Åtgärder	Förändring på kort sikt (ca 1 år)	Förändring på medel lång sikt (5-10 år)	Förändring på lång sikt (30 år och uppåt)
1A	0	0	4,2	Området som idag är öppet återplanteras med tall. Ett visst inslag av lövträd ska förkomma. Fri utveckling förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.	Ingen	Ingen	Ca 3 ha klass C övergår till klass B. Övriga delar står kvar som klass C men kommer bli klass B på längre sikt än 30 år.
1B	0	0	1,5	Fri utveckling förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog. Uppsättning av ca 15 björkstockar på befintliga träd för att öka mängden boplatser.	Viss positiv förändring men troligen ingen förändring i klass.	Viss flerskiktning kan nu ha skett. Detta i kombination med ökad mängd boplatser ger troligen en övergång till klass B.	Ca 1 ha övergår till klass B och 0,5 ha övergår till klass A.
1C	0	0	2,8	Gallring av tät granskog år 1 sedan fri utveckling förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog. Uppsättning av ca 30 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Ringbarkning av ca 20 träd.	Viss positiv förändring men troligen ingen förändring i klass.	Ca 2,8 ha övergår till klass B.	Här finns potential för att ca 1 ha övergår till klass A.
1D	0	0	5	Kompletterande stödplantering av tall (täckrot 10-20), ca 1000 plantor per hektar på hygget. Fri utveckling förutom naturvårdande gallring och röjning vid behov i samråd med ekolog. Uppsättning av ca 10 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser.	Viss positiv förändring men troligen ingen förändring i klass.	I Viss positiv förändring men troligen ingen förändring i klass.	Ytor som i dagsläget har enstaka vuxna träd, ca 3,5 ha övergår till klass B.
1E	3,5	0	0	Uppsättning av fågelholkar speciellt utformade för talltita samt skapa enstaka högstubbar. I övrigt fri utveckling förutom naturvårdande gallring och röjning vid behov i samråd med ekolog.	Ingen	Ingen	Ingen förändring i klass men avsätts ytan och undantas avverkning är detta positivt för talltita.
2	0	1,4	5,6	Hygget kan återplanteras med tall för att påskynda utvecklingen. I övrigt fri utveckling förutom naturvårdande gallring och röjning vid behov i samråd med ekolog. Uppsättning av ca 40 björkstockar på befintliga träd för att öka mängd boplatser. Ringbarkning av ca 30 träd utifrån möjligheterna på plats.	Viss positiv förändring men troligen ingen förändring i klass.	En del av klass C ytor, ca 1 ha, övergår till klass B.	Delar av hygget på 0,5 ha övergår till klass B. Den öppna myrmarken (ca 2,5 ha) kvarstår som klass C. Ca 2,5 ha av ungskogen övergår till klass B. Kantzoner ca 1 ha övergår till klass A.

Område	Area Klass A	Area Klass B	Area Klass C	Åtgärder	Förändring på kort sikt (ca 1 år)	Förändring på medel lång sikt (ca 5-10 år)	Förändring på lång sikt (ca 30 år och uppåt)
3	8,5	10,5		Skötsel genom frututveckling, förutom naturvårdande gallring vid behov i samråd med ekolog.	Ingen	Ingen	Ingen

Karta från habitatnätverksanalys, talltita



Figur 2: Kartunderlag från habitatnätverksanalysen för talltita (Björklund, 2025). Kartan visar formellt skyddade området, i form av Naturreservat och Natura 2000-områden i förhållande till de miljöer som pekas ut i habitatnätverksanalysen. I kartan har dessutom tre närliggande områden som innehåller sammanhängande ytor med goda förutsättningar för talltita, inom förväntat spridningsavstånd för talltita, markerats. Områdesnummer korresponderar med Tabell 2



Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.